

Gwendolen, Ramina, Maud, Göran och hans kompis Klas. Ronny och Ellen. Vanartiga barn, lösdrivande män och oregerliga kvinnor. Och en samling människor som vi inte vet namnen på, och vars röster sällan hörs.

Du möter dem här i nyhetsbrevet och kan lära känna dem lite mer på Sörmlands museum.

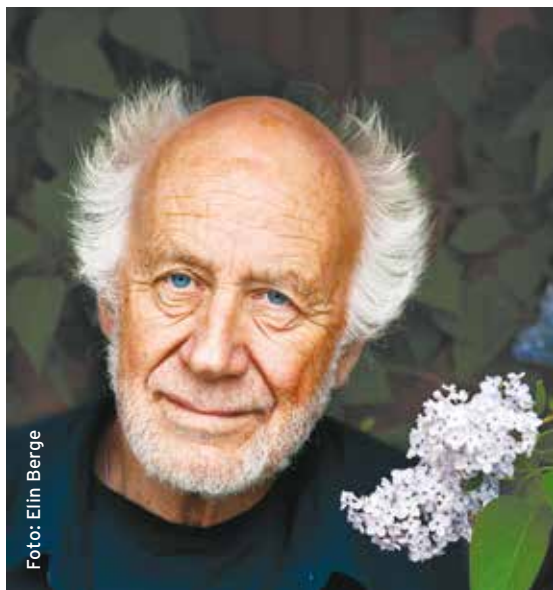
Linda Eklund, redaktör

INNEHÅLL

Stora historiepriset	1
Från Ronny till Ellen till Gwendolen..	2
Mer plats för berättelser	2
Ny bok: Mauds röda skor	3
Ont i själen och överallt	3
Ett äldrevänligt museum	4
Raminas radband	4
Kungstornet på Nyköpingshus	4

STORA HISTORIEPRISET 2017

Årets vinnare är Ronny Ambjörnsson!

Stora historiepriset 2017 går till Ronny Ambjörnsson, professor emeritus i idéhistoria. Ronny är också författare och skribent. Han har skrivit biografier, böcker inom historia och filosofi, barnböcker och dramatik.

Ronny blev docent i idéhistoria 1977 och var professor 1981–2001, då han gick i pension. Genom sin forskning visar han att idéhistoria inte bara omfattar eliterna, utan även folket. Hans böcker berör ämnen som arbetarrörelsens idévärld, klassresor, manligheter, trädgårdar och mycket mer.

Ronny är känd utanför de akademiska kretsarna både genom sina böcker som nått en bred läsekrets och som skribent i bl a Dagens Nyheter. Hösten 2017 släpps hans bok *Visdomens hus, Muslimska idévärldar 600-2000*, (Natur & Kultur) som han skrivit tillsammans med Mohammad Fazlhashemi.

JURYNS MOTIVERING:

”Ronny Ambjörnsson har under flera decennier bidragit till att såväl forskare som en bredare allmänhet har fått upp ögonen för vad de kanske annars inte hade sett. Redan i doktorsavhandlingen från 1974 uppmärksammade Ambjörnsson den då närmast osynliga Ellen Key, och han har även senare återvänt till henne.

Under sina många år som professor i idéhistoria i Umeå verkade Ambjörnsson för utvecklingen av en folkets idéhistoria och öppnade därmed forskningsfältet för idéer bortom de lärdes och eliternas. Tack vare Ronny Ambjörnssons forskning vet vi

i dag mer om bland annat människors undran, mansmyter och hemliga trädgårdar. Hans omfattande bidrag till kultur och samhällsliv visar tydligt på den humanistiska folkbildande traditionens fortsatta betydelse i samtiden.”

3 BÖCKER AV RONNY:

Den skötsamme arbetaren. Idéer och ideal i ett norrländskt sågverkssamhälle 1880–1930. Carlsson, 1988, nyutgåva 2017.

Den hemliga trädgården. Om trädgårdar i litteratur och verklighet. Bonniers, 2015.

Ellen Key. En europeisk intellektuell. Albert Bonniers förlag, 2012.

SE PRISUTDELNINGEN PÅ WEBBEN:

www.sormlandsmuseum.se/storahistoriepriset

STORA
HISTORIEPRISET

Sveriges största historiepris. Summan är på 50 000 kronor och priset kan inte sökas. Priset delas ut av Sörmlands museum och Nyköpings kommun till historiker eller annan som, lyckats föra ut historiska kunskaper och forskningsresultat i en vidare krets så att intresset för ämnet ökat.

Från Ronny till Ellen till Gwendolen

1/11 1912 Villa Strand
Bästa Friherrinna Clara! Ert älsk-
värda förtroende har jag illa mot-
svarat. Nu är trädgården, som
tar orimligt med tid, i sin vinter-
vila och jag börjar avskrivna mina
hundra brevskulder! Er dotter gav
mig personligt och i sina dikter in-
trycket av en brinnande och all-
varlig ung själ och er undran om
ni borde söka avskola detta över-
allvarliga sinnestillstånd kan jag
genast besvara med ett klart och
starkt: NEJ!

Eder Ellen Key

Ronny Ambjörnsson har ägnat en stor del av sitt yrkesliv åt Ellen Key.

År 1912 besvarade Ellen ett brev hon hade fått av friherrinnan Clara Fleetwood som gäller Claras dotter Gwendolen. Modern undrar om hon borde försöka få dottern Gwendolen att sluta skriva poesi. Kanske är det främst hennes allvarliga sida hon oror sig för, inte skrivandet. För att skriva är vad Clara själv ägnar sig åt med stort intresse och en hel del framgång.

Gwendolen Fleetwood i tidstypiska kläder; klänning med spets och volang samt stor dekorerad stråhatt. 1910-tal.

Samma år har Gwendolen "iordningställt", som hon själv beskriver det, en diktsamling och skickat den till tre förlag. Hon vill gärna få den publicerad. Svarebrev från förläggarna är inte helt kritiska, men det räcker inte till för att få den utgiven. Kanske kan hon tänka sig att skicka in sina dikter till Veckojournalen istället föreslår en av dem.

Trots refusering och Keys råd om att inte ha diktandet "som mål i livet" fortsätter Gwendolen att skriva. Hela livet fyller hon sina anteckningsböcker med funderingar och reflektioner. Hon skriver om sin samtid, politik, litteratur och religion. 67 dagböcker blir det allt som allt, från 1904 till 1976. I Sörmlands museums samlingar finns alla Gwendolens dagböcker, opublicerade noveller, manuskript och två anteckningsböcker med dikter.

Om Ellen Key

Ellen Key (1849-1926) var en världsberömd författare och pedagog. Hon arbetade för och spred kunskap i frågor om yttrande- och tryckfrihet, kvinnors rättigheter, undervisning, fred och social omsorg.

Gwendolins material finns i Sök i samlingarna på webben. Sök på "gwendolen".
www.sormlandsmuseum.se/sokisamlingarna

Min bästa kompis Klas och jag var förälskade i samma tjej. Det var lite besvärligt, så vi gjorde upp ett kör-schema. Jag hade långsoffa på min cykel så jag hade nog ett försprång.

Göran född 1963

Mer plats för berättelser:
Nya Sörmlands museum
invigs i Nyköping hösten
2018.

Läs mer:
www.sormlandsmuseum.se/nyahuset

Mauds röda skor – ny bok!

Den tredje oktober möttes barn och personal från öppna förskolan och förskolorna Ekorren och Solgläntan på Familjecentralen i Brandkärr i Nyköping. Det var dags för boksläpp av en ny pekbok.

Barn, föräldrar och personal från öppna förskolan och förskolorna Ekorren och Solgläntan var de första som fick se den nya pekboken från Sörmlands museum.

Mauds röda skor och fler saker från förr är en klassisk pekbok med stora bilder för barnen, men också med en text till varje föremål som vänder sig till den vuxna. Boken innehåller vardags saker omkring oss, sådana de minsta barnen först finner orden till – stol, lampa, docka ...

Föremålen finns i Sörmlands museums samlingar. Ursprungligen kommer de från olika platser i Sörmland, till exempel från ett torparhem, en möbelfabrik, en adelsläkt och från en trädgårdsmästarfamilj.

Under boksläppet slöjdade barnen en kompiskrona som nu pryder Öppna förskolan på Familjecentralen.

UR MAUDS RÖDA SKOR OCH FLER SAKER FRÅN FÖRR:

”När Maud var fyra år sprang hon runt i de här skorna, omkring 1910. De var köpta på varuhuset Bendix i Stockholm och gjorda i fint rött läder. Det var nog ett par ganska dyra skor. Men Mauds föräldrar hade råd eftersom de tillhörde samhällets rikaste klass – hennes pappa Carl Axel var greve och hennes mamma Hélène var friherrinna.”

Boken kostar 95 kr. Säljs i Kungstornet och på webben: butiken.sormlandsmuseum.se

”Mauds röda skor och fler saker från förr” ges ut av Sörmlands museums förlag.

Koordinaten i Oxelösund

Ont i själen och överallt

En utställning med porträtt och röster om livet på ett hospital. Hur var det att leva med psykisk ohälsa på 1920-talet?

I en journal den 30 juli 1923 skriver läkaren att en kvinna ligger still i sängen med nedstämt ansiktsuttryck och sorgsen blick. Hon säger att hon har "ont i själen och överallt". Detta var en tid då psykvården expanderade, de slutna institutionerna blev fler och antalet patienter ökade radikalt. Vad

hände och varför blev så många fler sjuka?

I utställningen möter du patienter på hospitalen i Nyköping och Strängnäs under 1920-talet. Vilka var de? Och hur var livet på en institution? Genom journaler, brev och en unik samling fotografier skapas en bild av psykvården för nästan hundra år sedan.

Utställningen visas på Koordinaten i Oxelösund fram till 23 okt. Järntorget 7.

Ont i själen och överallt är en vandringsutställning. Vill du boka den? Kontakta Anna Lassbo: 0761-05 59 99.

Läs mer: www.sormlandsmuseum.se/ois

Ett äldrevänligt museum

Hej Rikard Borg,
projektledare för
Målgrupp äldre!

Sörmlands museums
nya hus ska bli ett
äldrevänligt museum.
Vad betyder det?

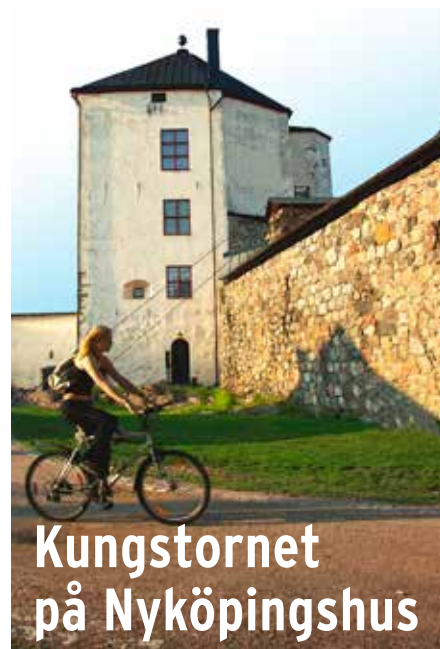
Det ska vara en plats där äldres intressen och behov tas till vara och får finnas på samma villkor som andra åldersgrupper. Detta innefattar allt från fysisk tillgänglighet i huset, till att äldres berättelser och erfarenheter får ta plats i vår verksamhet.

Det handlar också om att nyansera bilden av ålder och åldrande och att bidra till att minska fördomar riktade mot äldre.

Vi ska inte heller glömma äldre människor ute i länet som inte har möjlighet att ta sig till Nyköping för att gå på museum. De ska också kunna ta del av museets verksamhet på olika sätt.

Hur ska målet nås?

Vi har träffat grupper runt om i länet och diskuterat vilka förväntningar de har på Sörmlands museum och hur de tycker att ett bra museum ska vara. Vi kommer att genomföra intervjuer om äldres liv i Sörmland idag. Vi har också en studiecirkelgrupp på temat "Hur gör vi ett äldrevänligt museum?". Ett jättekul upplägg där vi tillsammans med gruppen vänder och vrider på frågeställningen.

Kungstornet på Nyköpingshus

För 500 år sedan arbetade en alkemist på Nyköpingshus och försökte tillverka guld. Lyckades det? Familjevisningen i Kungstornet kanske ger dig svaret.

I Kungstornet finns tre utställningar som alla berättar om makt under olika tidsperioder. Det handlar också om gyckel, fest och pest. Den dramatiska berättelsen om Nyköpings gästtabud. Ett pampigt slott, ett bröllop, en brand och ett fångelse.

Fångar och korrektionshjon

- Nyköpingshus på 1800-talet. På Nyköpingshus fanns fångelse och korrektionshus där vanartiga barn, lösdrivande män och oreglerliga kvinnor placerades. Om disciplinering, straff, makt och vanmakt.

Fursten – om hertig Karl, hans slott, hans folk och hans makt. Om ett samhälle för drygt 400 år sedan.

Schack och makt – om människorna, livet och döden på 1300-talet och om Nyköpings gästtabud.

Visningar söndagar:

Kl 10.30 - Guldmakarens hemlighet.

Familjevisning. Rek från 5 år.

Kl 12.30 - Visning i Kungstornet.

Raminas radband

Människorna som gömde sig i husets källare i södra Turkiet var drygt femton stycken. Två av dem var Ramina och hennes man som var på flykt från Afghanistan. Mat fick de av smugglarna, och eftersom Ramina var gravid med parets första barn, brukade hon få lite extra mjölk och dadlar.

Ramina började spara dadelkärnorna hon tilldelades. Hon slipade dem mot betonggolvet och mot en matta så att de blev lena och släta. Det uppstod mönster på kärnorna och hon knöt samman dem till ett radband.

För Ramina blev arbetet med dadelkärnorna ett sätt att hålla sig sysselsatt och få tiden och tankarna att fyllas

med något. Samtidigt är arbetet något hon bokstavligen fäste sin tro på.

Under 2017 intervjuade Sörmlands museum Ramina. Museet fick radbandet och berättelsen att spara i museets samlingar. Detta gjordes inom projektet "Flykt, migration och exil". Projekt syftar till ökad förståelse och kunskap om migration som helhet, och särskilt den migration som har präglat Sverige de senaste 100 åren.

Arbetet pågår ständigt med att fylla på med ny kunskap och fler berättelser. Därför söker vi nya berättelser, men också foton och föremål som hör till.

På detta sätt kan ett föremål - som enkla kärnor - laddas med betydelse, känslor och minnen från personen som har ägt det. Det är något som är otroligt värdefullt och betydelsefullt för ett museum, eftersom det enkla föremålet kan förklara en världssituation, ett krig, glädje eller utsatthet genom personens berättelse om hur föremålet har använts. Ett föremål fylls på så sätt med liv.

VILL DU BERÄTTA?

Kontakta Diana Chafik, projektledare:
0767-24 52 53.

Läs mer:

www.sormlandsmuseum.se/migration

Sörmlands museums nyhetsbrev
kommer ut fyra gånger per år.

Ansvarig utgivare: Karin Lindvall

Redaktör: Linda Eklund, 0155-24 71 98,
linda.eklund@dll.se

Tel 0155-24 57 02, info.museet@dll.se
Besöksadress: Ö. Trädgårdsg 2, Nyköping
Postadress: Box 314, 611 26, Nyköping

Sörmlands museum är en del av Kultur & utbildning inom Landstinget Sörmland.

Vill du inte ha - eller inte ha - nyhetsbrevet? E-posta info.museet@dll.se